

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese ódată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Instalarea Archiepiscopului și Metropolitului IOAN MEȚIANU.

Cuvântarea

Excelenției Sale Înalt Preasfințitului Domn Ioan Mețianu, rostită la instalarea Sa festivă întru Archiepiscop și Metropolit al Românilor greco-orientali din Transilvania și Ungaria, în biserica din Sibiu-cetate, la 28 Febr. v. (12 Martie n.) 1899.

Mărit Congres!
Iubiților mei fi sufletesci!

Prin votul măritului nostru congres național bisericesc din 19 Decembre anul trecut, sancționat prea grațios și de Majestatea Sa gloriosul nostru Impărat și Rege Francisc Iosif I., devenind eu ales și întârit, iar acuma și introdus în acest, până acum veduiv scaun arhiepiscopesc-metropolitan, la primul loc mă simțesc datoriu a mulțami acésta prea bunului Dumneșeu.

Și așa mai nainte de tóte, cătră Tine mă adresez *Provedință divină*, căreia am a mulțami ființa și viața mea, însușirile și darurile cu cari m'ai binecuvântat. Pre Tine Te ador și Ție mă prostern, *Provedință divină*, „fără de care nimica nu s'a făcut din ce s'a făcut“ (Ioan 1—3). Căci Tu m'ai destinat din sinul maicei mele de vas ales al sfintei Tale biserici; Tu ai mișcat inimile venerabililor membri congresuali și grația Majestății Sale spre mine, să mă chieame la cea mai înaltă demnitate a bisericei noastre din iubita noastră patrie; deci pentru tóte aceste mulțamindu Ți din adâncul sufletului meu, Te rog ferbinte ziua și noptea, se-mi ajuți a-mi implini, după Sfântă voia Ta, marea misiune la care m'ai chemat, spre mărirea Ta, și în folosul sfintei Tale biserici, al clerului și poporului Ție pururea credincios.

După Dșeu, prelângă profunda mea mulțamită Majestății Sale și înaltului seu guvern, cătră Voi imi întorc glasul meu, iubiților mei fi sufletesci *representanți* ai clerului și poporului nostru, cari în urma încetării din viață a bunului și prea demnului nostru Archiepiscop și Metropolit Miron Romanul, de eternă memorie binecuvântată, la inspirarea dumneșcă, întru înțelepciunea vóstră, pe mine m'ați distins cu alegerea la înalta demnitate de Archiepiscop și Metropolit. Deci mulțamind și Vouă din tótă inima, pentru cea înaltă distingere, Vê rog să mă sprijiniți și Voi, întru împlinirea grelei mele misiuni.

Presimțind eu însă, că atunci când Voi, iubiților, Vați concentrat încrederea în mine, nu a'ți făcut acésta cu privire la persóna mea, ci numai cu privire la interesul cel mare al bisericei noastre naționale, și mai ales ca să lucrez la împlinirea voinței lui Dumneșeu și a dorințelor bisericei, la conducerea clerului și poporului, prin marea cea furtunosă a acestei vieți, la limanul cel lin al mântuirii; presimțind eu că Voi, iubiților, prelângă mulțumita mea verbală cu tot dreptul veți aștepta, să justific și prin fapte încrederea pusă în mine, și până când timpul imi va concede acésta, — fac promisiune solemnă aici înaintea lui Dumneșeu și a ómenilor, că mă voi strădui din tóte puterile mele a satisface după putință așteptărilor Vóstre, de a justifica și prin fapte, încrederea ce a-ți pus'o în mine.

Și cum n'ași face acésta, când știu prea bine, că o pretinde chemarea maa; o pretinde interesul cel mare al bisericei noastre naționale, de care mi-am legat sórtea mea din tinerețele mele; cum n'ași face-o știind prea bine, că dacă sunt păstor al turmei

cuvântătoare a Domnului, voi avea a da sémă și Domnului și posterității despre îngrijirea de cea turmă, rescumpărată cu sângele Domnului; cum n'ași face-o știind că acelei turme am a mulțami pozițiunea mea de arhipăstoriu, căci de n'ar fi turma, n'ar fi lipsă nici de păstoriu, nici de arhipăstoriu; cum n'ași face-o știind prea bine, că și după starea turmei se judecă și se prețuesce și vrednicia păstorului!

Și cum aș putea justifica mai bine încrederea pusă în mine, decât având în vedere întrebarea Domnului cătră iubitul seu învățacel Simon Petru: „Simone al lui Iona, iubești-me?” precum și răspunsul acestuia:

„Dómne tu tóte le știi, tu știi că te iubesc”; apoi replica Domnului: „Paște oile mele, paște mieluşei mei.” Dic, cum voi putea justifica mai bine încrederea pusă în mine, decât continuând lucrarea mea de până acuma, de a conduce turma cea cuvântătoare concređută mie, la pășunea cea adevărată a mântuirii. Și care alta e pășune mai bună și mai priincioasă decât câmpurile cele frumoșe, mănóșe și folositoare ale sfintei religiuni străbune?

Religiunea este începutul și sfirșitul nostru; ea susține pe indiviđi, familii și societăți; ea nobilitază inima și cultivă sufletul, și dă plăcerea tuturor lucrurilor lumesti, ea este singură care póte da omului binele și fericirea aici și dincolo de mormânt.

Se privim iubiților în lume și printre ómeni, și o sė ne convingem că fără religiune, nu este bine, nu e fericire; pentru-că nu se póte. Căci unde lipsese religiunea, lipsese și virtutea, lipsesc faptele bune; apoi unde lipsesc acestea, lipsese mulțumirea și liniștea sufletului și a conștiinței, iar cine n'are acestea, nu se póte simți bine și ferice, măcar de ar avea ori ce bunătăți pământesci.

Din contră: cine are religiune, are fapte bune și morale, are liniștea și mulțămirea conștiinței, și se simte bine și ferice, chiar și între împrejurări mai puțin favorabile.

Religiunea mai este și ingerul conducător și păzitor al credinței, al întăririi, al existenței și speranței noastre. Ea singură trece cu noi și dincolo de mormânt.

De aceea și prea bunul Dđeu când întru adénca sa înțelepciune a făcut pe om de cea mai alésă dintre tóte ființele pământului, și când i-a destinat de scop suprem: binele posibil pe pământ și fericirea cea vecinică dincolo de mormânt, — între alte mari daruri cu care l'a binecuvântat, a mai sădit în sufletul lui și simțul religios, ca cel mai puternic mijloc spre ajungerea scopului.

Prin sădirea simțului religios în sufletul omului, a voit înțelepciunea divină a ținea pe om în continuă legătură cu Dđeu, făcându-l a-și cunoște dependența sa de D-đeu, a-și cunoște înalta sa chemare, a stérni și a deștepta în el dorința și nisuința la tot mai multă dezvoltare și cultivare a puterilor sufletesci, a-l stimula tot la mai multă de-

sėvėșire sau perfecțiune, după đisa S. Evanghelii: „Fiți desevirșiți, precum este și Tatăl vostru cel din ceriuri”, (Math. 5. 48), și așa a-l apropia tot mai mult de Dđeu creatorul sėu, și prin Dđeu de scopul suprem, pentru care este făcut.

Sau cu alte cuvinte prin religiune la dezvoltarea puterilor sufletesti în mėsură tot mai mare, la nisuința tot spre mai multă lumină și cultură, și prin acesta tot mai aproape de Dđeu isvorul binelui și al fericirii, scopul suprem al omului.

Fiind-că însă religiunea nu sė póte închipui fără cult divin și fără de biserică și ministrii sau preoții ei: așadară dezvoltarea și cultivarea simțului religios a încredințat-o Dđeu bisericei, întemeiată de unul născut Fiul sėu, Domnul și Mântuitorul nostru Isus Christos, care apoi a încredințat-o conducerei Sfinților Apostoli, și prin ei arhierilor și preoților de acum și după timp.

De unde se invederază, că biserică și preoțimea de sus până jos, are marea și frumoșă chemare de a desvolta și cultiva puterile sufletesti ale credincioșilor ei, în direcțiune religioasă, în mėsură tot mai mare.

Biserica străbună este mai ales astăzi acel mare și însemnat factor cultural al poporului nostru, precum fu și în trecut paladiul naționalității noastre, al culturii și al tradițiilor de virtuți.

Ea are sublima chemare, ca prin cultură și lumină în direcțiune religioasă, sė ne conducă la viitor tot mai bun, până sė ne apropiem tot mai mult de scopul ce ni l-a destinat bunul Dđeu.

Acésta o veți înțelege și voi iubiților, mai ales daeă veți considera, că noi trăim în biserică și prin biserică, și că sórtea noastră este strins legată de sórtea bisericii, iar sórtea bisericii va fi precum ne vom interesa de ea, cler și popor.

De aici purcedēnd, mai întâiu cătră voi imi întore glasul meu părintesc iubiților *preoți*, împreună lucrători cu mine în via Domnului, cari ați luat asupra-vė sarcina apostoliei Domnului, nu numai de ai sėvėși sfințele taine și alte servicii religioșe, ci și de a desvolta și cultiva simțul religios, de a lăți tot mai mult în popor cultura, învățătura și lumina, după đisa Domnului din s. Evanghelie: „Mergēnd învățați tóte neamurile” (Math. 28—20.) Cătră voi mă adresez, fraților preoți, cari sunteți și trebuie sė fiți cei mai deaprobe ai poporului, adevărați părinți a fiilor vostri sufletesci, dela naștere până la mórte, cari cunoșceți și participați la tóte bucuriile și durerile poporului, și aducēndu-vė aminte că sórtea noastră a tuturor, și așa și a vóstră, este strins legată de a credincioșilor nostri, precum și că după sórtea acelor credincioși se va judeca și vrednicia ori nevrednicia noastră, și în fine că mai curēnd ori mai târđiu, unul fie-carele vom avea a da samă înaintea lui D-đeu și a posterității despre îngrijirea noastră de popor: vė recomand și vė sfătuesc, ba vė și rog părintesce sė lucrați și și nópte, „cu vreme și fără

vreme", precum ne învață s. apostol, cu cuvântul și exemplul vostru, la întărirea poporului în credința străbună, la desvoltarea și cultivarea puterilor lui sufletesci în măsură tot mai mare; și la cultivarea dr-gostei evangelice, a iubirii de D-șeu și de aproapele, ca să putem nădăjdui sorțe tot mai bună, și apropierea noastră tot mai mult de bine și fericire, scopul pentru care ne-a făcut Dumnezeu.

Și cătră voi îmi întorc glasul meu parintesc, iubitorilor *invățători*, ai școlei noastre confesionale, chemați a pune baza desvoltării și luminării tineretului, speranța viitorului nostru. Voi sunteți chemați a crește tinerimea noastră, nu numai învățăturile recerute, dar și sădind în inima ei fragedă, simțul religios, cinștirea de D-șeu, iubirea de biserică, de neam și de patrie. Străduiți-vă și voi din toate puterile la împlinirea chemării vostre celei frumoșe, ca să vă atrageți binecuvântarea lui D-șeu și recunoșcința bisericei și a posterității asupra voștră, până în cele mai depărtate timpuri.

În fine și cătră voi îmi întorc glasul meu parintesc, iubitorilor mei *poporeni* și arătându-vă că am venit la voi ca părințele la fii săi, ca să conlucru și cu voi împreună la înaintarea voștră în cele bune și folositoare, și prin acesta la binele și fericirea voștră; arătându-vă că binele și fericirea se pôte ajunge, cu ajutorul lui D-șeu, numai prin desvoltarea puterilor sufletesci în măsură tot mai mare, adecă tot prin mai multă lumină și cultură religioasă: vă recomand și vouă părintesce să țineți cu totă tăria la credința în D-șeu, și la biserică străbună, bucuria noastră, în zilele bune, și mângăierea noastră în zilele de cercare; se țineți la acea biserică, care fu șcutul și limanul mântuirii și al fericitorilor noștri părinți, de alungul veacurilor furtunoșe, și să o lăsați și voi de sfântă moștenire fiilor voștri din neam în neam, precum a-ți moștenit-o și voi dela fericitorii voștri părinți.

Vă recomand iubitorilor să îmbrățișați și învățătura religioasă din toate puterile vostre, căci ea este care ridică pe om la vață, la cinste, la bunăstare și la ocuparea unui loc tot mai ales în societate, apropiindu-l tot mai mult de bine și fericire.

De aceea voi cei mai în virstă adunați-vă în jurul bisericei străbune, precum trebuie să se adune și tineretul în jurul școlei confesionale, și din serviciile divine, precum și din învățăturile preoților, siliți-vă a lua nu numai îndemn de evlavie, dar și învățături bune și folositoare, de cari sunt pline acele servitii divine, că așa să se pogore binecuvântarea lui D-șeu în casele și familiile vostre, în lucrurile și întreprinderile vostre, și darul lui D-șeu să ve înșoțescă în toate zilele vieței vostre. Amin.

Situațiunea și misiunea bisericei.

În preșua instalării Escelenției Sale I. P. S. D. Archiepiscop și Măropolit Ioan Meșian, „Telegraful Român“ a publicat următorul articol al Ilustrității Sale Domnului Alexandru Mocsonyi:

Biserica serbeză Duminecă o și de bucurie. După o vėduvie — de astă-dată cam îndelungată — biserică va celebra solemnul act de instalare al *Inalt Preasânției Sale, Archiepiscop Metropolit Ioan Meșianu*; ea va saluta cu iubire, venerațiune și însuflețire *Capul ei suprem*, și ea va saluta în venerata persoană a Inalt Prea Sănției Sale reînvierea acelei *legături prețioșe între biserică și între iubitorul ei Domnitor*, ce o constituie împreunată încredere a *Majestații Sale și a bisericei*, — încrederea împreunată, care a înălțat pe Inalt Prea Sănția Sa la *scaunul metropolitan*.

Trecutul lung și bogat în fapte mari și merite neperitoare al Inalt Prea Sănției Sale, ne servește de garanța unui viitor promișător. Biserica întregă își aședă încrederea sa în probata înțelepciune și neobosita energie a Inalt Prea Sănției Sale, și toți fiii devotați bisericei, cu suflet și devotament, vor sprijini intențiunile și nisuințele nobile ale Inalt Prea Sănției Sale în înalta, dar greua sa pozițiune.

Privirile taturora vor fi îndreptate spre *distinsa figură* a Inalt Prea Sănției Sale, și inimile taturora vor fi cuprinse de un sentiment: *de sentimentul bucuriei* asupra actului festiv de *întronisare* al Inalt Prea Sănției Sale.

Actul înălțător de întronisare a Metropolitului, însuflețirea generală asupra acestui eveniment momentos, — *astfel de momente*, par' că dispun spiritele a se orienta asupra situațiunii și misiunii bisericei și *dintr'un punct de vedere general*. Și care fiu devotat bisericei n'ar simți *gravitatea situațiunii*, în care se află biserică în *zilele noastre*?! Și care fiu devotat bisericei n'ar fi pėtruns de *sublima misiune culturală* a bisericei?!

Gravitatea situațiunii își află espresiunea în *acel conflict profund*, care subversedă între *spiritul bisericei și spiritul modernei concepțiuni de vieță*.

Ca și o stăncă în mijlocul valurilor furtunoșe, așa stă biserică astăzi, izolată, în mijlocul curentelor dușmănoșe ale acestei direcțiuni moderne, în contra cărei influențe nici statul, nici societatea nu s'a putut imunisa pe deplin.

„*Concepțiune realistă a vieței*“ se șice acedă direcțiune. Realistă, căci *potențele ideale* ale vieței nu le privesce de *potenții reale*, ci numai de nisce *prejudete și ilusiuni* ale spiritelor naive, și prin urmare nu le atribue nici o valoare reală, șeu numai într'atata, încât ele pot fi utilizate de cătră „*realiști practici*“ spre *exploatarea „spiritelor naive*“. Cam astfel se pôte precisa spiritul acestei moderne direcțiuni realiste.

Pe lângă o astfel de concepțiune a vieței, n'are

să ne surprindă de fel de valvarea generală a concepțiilor și principiilor morale, ce o putem constata prețutindenea, și, durere, îndeosebi în patria noastră proprie. N'are să ne surprindă, decât vedem, d. e. cât de rapid a decăzut la noi în țară morala publică și privată în ultimele decenii: decât vedem cum sentimentele religioase, chiar și ale masselor populare, astăzi încep a slăbi ici colea prin favorisarea legilor țării, inspirate de acest curent; decât vedem, că re-negatismul la noi în țară se tacează astăzi de o virtute patriotică, ér patriotismul se privește de cătră o cătă de ómeni drept o marfă de tērg, ba că stir-pirea și celor mai elementare sentimente de pietate cătră părinții și cinstitul lor nume de familiă, eredit nepătat dela ei, — astăzi, la noi în țară — a devenit pentru clase întregi ale societății, un mijloc indispensabil de subsistență materială.

Ei bine, — ridicarea slăbiciunilor de caracter la rangul virtuților, și degradarea virtuților la nivelul unor articoli de comerțiu: óre astfel de aparițiuni nu constituie neîndoiósele criterii ale decadentei morale?!

Vedem și aci: doctrinele false corump moravurile bune ale popórelor. Căci — fals este realismul acela, care în ordinea fizică a lucrurilor nu cunoște alte potēte reale, decât: *impins și presiune*, ér în ordinea morală a vieței, nu alte decât: *principiul celui mai tare și al egoismului*. Istoria ne învătă tocmai contrarul; în vieța popórelor potēțele ideale sunt cele mai eficace potēte reale. Virtuțile cetățenilor, libertatea, dreptatea, morala în viața publică: aceste potēte ideale sunt acele potēte reale, cari întemeiază și garantēază prosperarea, gloria și înfloriera statelor și a popórelor, ér demoralisarea distruge organismul lor, și duce spre prăpastie state și popóre.

Vedem deci, că pretinsul realism este un pseudo-realism, și că, adevēratul realism nu este altceva: decât adevēratul idealism.

Trăim într'un period de *transițiune*. Două direcțiuni ale vieței, diametral opuse: *idealismul și pseudo-realismul* stau în luptă crâncenă, ér noi ne găsim în mijlocul acestei lupte *gigantice*, a cărei isbândă are să decidă *póte* pentru *secoli* asupra *sortii* popórelor și a civilizațiunei. *Astăzi pseudo-realismul este încă cuceritor*, el și-a cucerit *state și clase conducătoare* ale societății, ér unicul *asil al idealismului* este singură numai *biserica*, care în *tóte formele sale*, în *tóte timpurile* și la *tóte popórele* după firea ei *genuină*, are să represinte direcțiunea *ideală* a vieții în evoluțiunea omenescă.

De aci putem pricepe, că: de ce este îndreptat curentul anti-idealism *indeosebi* și în *prima* linie în contra bisericeii, — și că: de ce stă astăzi *biserica izolată*, în mijlocul curentelor dușmănoase ale statului și ale societății.

De aci putem judeca *tótă gravitatea* situațiunei, în care se află astăzi *biserica*.

De aci putem cuprinde însă totdeodată și *importanța imensă*, ce-o are misiunea culturală a bisericeii în viața popórelor; putem cuprinde și *spiritul adevērat* al acestei misiuni culturale, care nu póte fi altul, decât *spiritul moralității*.

Scurt: *misiunea culturală a bisericeii, este moralisarea popórelor*.

Acēsta este misiunea fie-cărei bisericeii.

* * *

Biserica noastră națională însă, are să urmeze în misiunea sa culturală o țintă *îndoită*: *moralisarea și conservarea națională* a poporului român; căci *biserica noastră*, ca parte integrantă a Românilor genuin, este *biserica națională*. Ér ținta *îndoită* a misiunii sale culturale este și *îndoit de grea*, căci în *dilele noastre* poporul român nu numai în *moralitatea sa*, ci și în *esistența sa națională* este amenințat de *spiritul pseudo-realist*, ce domnesce astăzi în Ungaria.

Dar *biserica națională*, misiunea sa sublimă și *grea* numai în *neștirbita ei organizare* o póte îndeplini. Conservarea neștirbită a principiului *autorității și disciplinei bisericesci*, neștirbita *domnie* a interesului comun și necondiționata *subordinare* de orice interes particular, *spiritul legalității, dreptății frățietății*, al *patriotismului și loialității* cătră *ton* — acestea constituie *spiritul bisericeii*, de care tot *fiul devotat bisericeii* este și are să fie însuflețit, și *acest spirit va fâlfâi negreșit și asupra festivităților frumóse de instalare*.

Spre durerea mea, starea prezentă a *sănătății mele* nu-mi permite a participa în *persónă* la ele, dēr să-mi fie permis a saluta și felicita, cel puțin din depărtare, pe *Inalt Prea Sântia Sa* în fruntea *bisericeii noastre naționale*, și, însuflețit de *spiritul bisericeii* felicit pe *Inalt Prea Sântia Sa* cu devisa lui *Constantin* ce-i strălucea pe *firmament*: „*In hoc signo vinces*“.

Birchiș, 24 Februarie v. (8 Martie n.) 1890.

Alexandru Mocsonyi.

Consistoriul eparchial aradan.

Ședința din 23 Februarie st. v. 1899.

Marti în 23 Februarie s'a întrunit *Consistoriul eparchial aradan* în ședința plenară la 10 óre a. m. Cu acēstă ocaziune s'a esmis o deputațiune de trei membrii, ca să invite pre I. P. S. S. în ședință; prezentându-se I. P. S. S. în sala consistorială prin o frumósă vorbire a fost bineventat în numele Consistoriului din partea Dlui asesor consistorial Dr. Nicolau Oncu, esprimând I. P. S. S. felicitările Consistoriului din incidentul, că I. P. S. Sa din voința lui D-șeu esprimată prin votul congresului națion al-bisericesc și prin grația *Maiestății Sale Preagloriosului nostru Impérat și Rege apostolic Francisc Iosif I.*, a fost ridicat la cea mai înaltă *tréptă*, la *tréptă de Archiepis*.

cop și Metropolit al bisericii gr. or. române din Transilvania și Ungaria.

După această vorbire a luat I. P. S. Sa cuvântul și a mulțămît Venerabilului Consistoriu pentru binevoitorele felicitări ce i-le adresează, rugându-l ca și în viitor să îngrijască și cultive cu iubirea dovedită în în-treg decursul archipăstoriei sale sadurile cultivate de I. P. S. Sa în interesul dezvoltării eparchiei și poporului. Insuflețitorul discurs al I. P. S. Sale a străbătut adânc în inimile membrilor Consistoriului.

După acesta I. P. S. Sa cetind un act, în carele aduce la cunoștința Venerabilului Consistoriu, că la fondul tipografiei diecesane înființate pe spesele sale și donată diecesei, care fond astăzi este în suma de peste 45,000 fl. a donat și deus la cassa consistorială suma de 10,000 fl. spre scopul ca această sumă să se adauge la fondul tipografiei și din venitul acestui fond să se ajute comune sêrace la zidirea și înfrumșetarea bisericilor.

I. P. S. S. comunică mai departe Venerabilului Consistoriu actul prin carele pentru timpul vacanței episcopiei denumește și încredințază conducerea Consistoriului Prea Cuvioșiei Sale părintelui archimandrit și vicar episcopesc Iosif Goldiș, ér pentru casul când va fi impedit, părintelui Augustin Hamsea asesor consistorial și archimandrit al Mănăstirii Hodoș Bodrog.

Din încrederea Venerabilului Consistoriu luând cuvântul după acesta părintele archimandrit Augustin Hamsea, dete espresiune recunoștinții, cu care Consistoriul ca reprezentantul eparchiei datoresce I. P. S. Sale pentru multele servitii prestate în decursul archipăstoriei sale atât de bogată și de mănósă în fapte mărețe, constatând și enumerând aceste fapte, prin cari viața și viitoriul eparchiei s'a organizat pe o bază solidă, ca să se pótă desvolta și înainta și să pótă face față în ori ce împrejurări recerînțelor timpului și trebuințelor clerului și poporului.

După acesta retragându-se I. P. S. S. Consistoriul a luat următorul conclud :

Consistoriul eparchial aradan întrunit astăzi în ședința plenară, luând cu bucurie act că I. P. S. Sa Domnul Episcop al Aradului Ioan Mețianu din voința lui Dđeu și prin încrederea și iubirea bisericii, exprimată prin vocea congresului nostru național-bisericesc, aprobat și prin grația Majestății Sale a prea gloriosului nostru împêrat și rege apostolic Francisc Iosif I. la propunerea înaltului guvern al țerii — a fost chemat și înaintat la cea mai înaltă demnitate în biserică noastră națională, la demnitatea de arhiepiscop și metropolit al bisericii gr. or. române din Ungaria și Transilvania, în momentul de despărțire, cu fiască alipire și iubire cătră I. P. S. Sa, neuitatul și iubitul nostru archipăstoriu — în considerare că timpul celor 24 de ani, de când din voința lui Dumnezeu în calitate de Episcop a condus destinele diecesei Aradului constituie epocă cea mai frumoasă și mai bogată în fapte mărețe a acestei eparchii, cum sunt : Seminarul și alumneele diecesane, reședința episcopescă și organizarea institutului pedagogic-teologic con form trebuințelor

timpului și ale clerului și poporului nostru, sporirea numărului școlilor confesionale în tóte părțile diecesei, activarea fundațiunilor : Elena Birta, Teodor Papp și Ebessalvay, înființarea fondului preoțimeii din diecesa Aradului astăzi cu un capital de peste 350000 florini, înființarea și donarea tipografiei eparchiei, sporirea fondurilor altor fundațiuni diecesane, modul demn în carele a reprezentat interesele noastre bisericesti în afară și preste tot iubirea cu care a lucrat atât pe terenul bisericesc școlar și fundațional, cât și în calitate de archipăstor pe terenul spiritual prin desele visitațiuni canonicie întreprinse în tóte părțile diecesei și prin desele pastorale adresate regulat în fiecare an clerului și poporului a contribuit la ridicarea și înălțarea simțului de pietate creștinescă, cari constituiesc tot atâte monumente neperitóre pentru viitoriul acestei diecesei și prin care a pus basă solidă organizării și dezvoltării ulterioare a eparchiei.

Acest Consistoriu ca reprezentant al Eparchiei își exprimă profunda sa recunoștință și mulțămîtă și rógă pe atot puternicul Dđeu, ca în înalta demnitate la care este chemat Eminenția Sa În. Prea S. Sa domnul arhiepiscop și metropolit Ioan Mețianu se i conserve sănătate perfectă ca să pótă continua mulți ani încă cu deplin succes mănósa sa activitate pentru redicarea și înaintarea bisericii și a poporului credincios din întreaga Metropolie.

Actul instalării.

Mare și memorabilă are să rămână în istoria bisericii noastre, ziua de 28 Februarie v. (12 Martiu n.) 1899, ziua în care reprezentanții poporului și ai clerului nostru din Metropolia gr.-or. română de Transilvania și Ungaria, au aședat în chip festiv și măreț, în scaunul de Arhiepiscop și Metropolit pe alesul bisericii și trimisul Domnului, pe Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*.

Plin destrălucire și de demnitate a decurs în-treg acest sêrbătoresc act de instalare, și noi, fiii bisericii, ne simțim ađi deosebit înseninați și plini de nădejdi în sufletele noastre, după-ce vedem fapt consumat această tuturor și din tóte punctele de vedere impunătoare instalare.

Iată frumoșa ordine în care a decurs :

După-ce membrii congresului nostru național-bisericesc se adunaseră în număr însemnat, în biserică parochială din Sibiu-cetate, să statoresce în scurt programul ședinței de instalare și de terminare a lucrărilor congresuale, după care pe la orele 8^{1/2} a pornit congresul din biserică spre reședință, pentru a invita pe Arhiepiscopul și Metropolitul la biserică, în mijlocul congresului.

Înainte mergea corul bisericesc de 14 clerici sub conducera profesorului de cântări bisericesci D. Cuntan, apoi preoții slujitori în următoarea ordine : diaconii Demtriu Cămpa și Ioan Popoviciu, protoprsbiterii Ioan Papiu, Dr. Remus Roșca și Ioan Droc, archimandriții Filaret

Musta și Augustin Hamsea, și în urmă Pr. C. Sa archimandritul și vicariul arhiepiscopesc Dr. Il. Pușcariu, urmați de membrii congresului, doi cu doi.

Intimpinându-l și conducându-l, dela reședință până la intrarea în biserică, corul a cântat într'una cântarea Arhiepiscopului.

În biserică Inalt P. S. Sa a ocupat loc pe un scaun așezat în naia bisericii înaintea scaunului arhiepiscopului, după care Il. Sa dl archimandrit și vicariu Arhiepiscopesc Dr. Harion Pușcariu, ca comisar al Consistoriului metropolitan pentru conducerea actului electoral, ocupând loc în fața arhiepiscopului, a deschis ședința festivă a Congresului de instalare.

Notarul general Mateiu Voileanu dă cetire în originalul unguresc și în traducere română, rescriptului ministerial prin care se notifică prea înalta aprobare a alegerii de Metropolit.

După acesta comisarul rostese cu o frumoasă oratorie, următoarea vorbire festivă :

Mărit Congres!

Prea onoraților Domni deputați!

Representanța supremă a bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, Congresul ei național, pe baza dreptului de autonomie bisericească asigurat prin art. IX de lege din a. 1868, a ales în ședința sa dela 19 Decembrie a. tr. în cale canonică și constituțională pe arhiepiscopul și metropolitul său, în persoana Inalt Preasfințitului Domn Episcop Ioan Mețianu.

Maiestatea Sa Prea Înălțatul nostru Impărat și Rege Francisc Iosif I. s'a îndurat preagrățios a aproba această alegere, și pre alesul nostru a-l întări de arhiepiscop și metropolit.

Acum dară înainte de toate să dăm laudă lui D-zeu celui în veci mărit, căci a pregătit pentru credinciosul său popor ortodox această și de bucurie, și bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania i-a trimis pre mirele ei dorit, scoțându-o din doliul văduviei și din nesiguranta și îngrijirea la care o aruncase repausarea în Domnul, a fericitului antecesor în scaunul metropolitan.

Apoi să mulțumim din adâncul inimei noastre Prea Înălțatului nostru Impărat și Rege Francisc Iosif I pentru preagrățioasă întărire de arhiepiscop și metropolit a alesului nostru, precum și Înaltului regim al țării, pentru binevoitoare recomandare și spriginire a alegerii săvârșite prin Congres.

Astfel ușurați în simțămintele noastre prin expresiunea recunoștinței noastre la aceia, cărora se cuvine, ne credem a fi la înălțimea onorificei noastre misiuni, când pre iubitul, alesul și întăritul nostru arhiepiscop și metropolit, îl introducem în scaunul strălucit al vrednicilor săi antecesorii.

(Aci comisarul Dr. Pușcariu, pășind spre Preasfințitul Arhiepiscop, îl conduce de la scaunul pe care se așezase, la scaunul arhiepiscopului, Inalt Prea Sfințitul urcă treptele și stă în scaun cu sfânta Cărbă în mână, iar corul seminarial condus de profesorul G. Dima intonează: „Pe stăpânul și arhiepiscopul nostru Domne păzește-l! Întru mulți ani stăpâne!“ Momentul era înălțător.

Comisarul întorcându-se la locul seu presidial, urmază acum a rosti și mai avântat următoarele la adresa deja instalatului Arhiepiscop și Metropolit :)

Mărit Congres!

Insemnat și măreț act este acesta în viața noastră bisericească!

Dumnezeu cu puterea și bunătatea sa nemărginită și cu sfatul său necuprins de mintea omenescă, a binevoit a întorci întristarea noastră întru bucurie. Bucuria noastră este justă, nobilă și curată, pentru-că isvorește, din câștigarea bunurilor mai înalte, ce dau mângăierea și fericirea temporală și eternă a unui popor. Biserica ortodoxă română din Ungaria și Transilvania, primesce astăzi pre capul și conducătorul seu Cu ziua de astăzi ea nu mai este îngrijată, căci soarta sa este pusă în mâni tari și sigure.

Ceul și poporul român ortodox din metropolie despărțit de ocupațiunile dâlnice, înbrăcat în haine de sărbătoare, ca și înoit în cugete și simțăminte, dă laudă și mulțumită lui D-zeu pentru că i-a fost dată posibilitatea a alege prin reprezentanții săi, nu după multă așteptare, după dorința inimei sale și din nemul său pre Arhiepiscopul și Metropolitul său.

O. cât au dorit părinții noștri și cât au luptat pentru acest drept; dară ei erau nemăngăiați pentru soarta tristă a bisericii lor! Un secol și jumătate s'a aflat biserică română ortodoxă din Ungaria și Transilvania lipsită de ierarhia sa națională, umilită și aservită intereselor streine, ceea-ce a împedat pe poporul român în dezvoltarea lui culturală.

Starea acesta anticanonică și păgubitoare a deșteptat în frunțașii nemului nostru dorul înfocat de emancipare bisericească, care i-a condus prin multe lupte și jertfe la restaurarea vechiei noastre metropolii istorice naționale. În fruntea luptelor purtate cu perseveranța aceea ce credința tare în dreptatea cauzei numai e în stare a o inspira, a stat grandioasă figură a marelui arhiepiscop Andreiu, talentele sale, cunoscințele și energia sa a putut să ducă lupta la un rezultat strălucit. Pentru restaurarea metropoliei, biserică ortodoxă română va fi providențialului bărbat purura recunoscătoare.

Pătrunși de suferințele părinților noștri, dară totodată înșuflețiți de bucuria că nouă ne-a fost rezervat a vedea pre toți românii ortodocși din Ungaria și Transilvania, ca pre fiii unei mame, întruniți în metropolia noastră națională, și a esercia astăzi în înțelesul canoanelor sântei noastre bisericii ortodoxe cel mai înalt drept constituțional, cu entuisam religios să dicem cu Psalmistul: „Veselă-se inima celor ce caută spre Domnul Căutați pre Domnul și vă întăriți. Căutați fața lui purura. Aduceți-vă aminte de minunile și judecățile gurei lui.“ (Psalm 104 v. 1—5.)

Una dintre cele mai frumoase trăsături caracteristice ale poporului român a fost și este religiozitatea și moralitatea, ceea-ce în lipsa de alți factori culturali, mai ales în timpurile cele vitrege, a susținut în el tranquilitatea și tăria sufletescă și l'a făcut popor brav și folositor patriei, deopotrivă cu celelalte popore conlocuitoare; această însușire caracteristică a religiozității și moralității și-o a păstrat poporul român prin ținerea cu tărie la religiunea strămoșescă. Vechia metropolie a Românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania a fost pentru poporul român „alma mater“, care cu iubire adună la sinul său pre toți fiii sei. De această metropolie este legată întreaga istorie națională a poporului român din patrie. Ea ne-a conservat limba și literatura națională și de ea și prin ea s'a adăpostit și adăpat neamul nostru cu apa cea vie sufletescă.

Pe seauul plin de mărire al acestei venerabile metropolii, s'a introdus și ridicat astăzi și bărbatul doririlor inimelor noastre, care prin activitatea sa mănăsă în via Domnului, ca episcop al unei diecese din metropolia noastră, într'un restimp aprópe de un pătrar de secol, prin zelul și devotamentul său pentru biserică, pentru progresul cultural al poporului român și pentru binele patriei, a dat probe învederate despre vocațiunea sa apostolică, spre mărirea numelui lui Dđeu și spre fericirea nómului și a fiilor săi sufletești.

Inalt Preasfințite Părinte Archiepiscop și Metropolit!

Clerul și poporul din metropolie, prin reprezentanța sa legală, V'a incredințat cărma bisericii noastre naționale și cu dragoste și venerațiune vă primește astăzi în mijlocul lor, așteptând binecuvântare, mângăere, și scut de apărare între ispitele vieții. Dumneđeu V'a dăruit cu o inteligență superióră, ca să înțelegeți a face voia Lui; V'a dat și un suflet nobil și o inimă caldă ca să voiți cu tărie și hotărîre a lucra pentru binele poporului român.

Dumneđeu se-Ți dea viață îndelungată, sănătate și putere, ca să poți purta sarcina cea grea a chemării arhieresti în noua pozițiune înaltă, ce ai primit, făcendu-Te făclie luminătoare a bisericii, părinte adevărat al poporului și apărător înțelept și întrepid al intereselor lui culturale.

Să trăești mulți ani!

Vii și însuflețite urări „să trăiască“ răsunară din toate pepturile în biserică îndesuită de publicales, și de trei ori după olaltă, ca un cor uriaș, repletară cei prezenți urarea „să trăiască!“

Seîn, inspirat, și cu inimă înălțată dă, la aceste doriri de bine ale măritului Congres, făcute prin rostul Prea cuviosului său președinte, răspuns Inalt P. S. Sa Archiepiscopul și Metropolitul Ioan Mețianu. Cuvântul In. Pr. Sf. Sale îl publicăm în totă estensiunea sa în fruntea diarului, mai însemnând aici numai, că el a fost rostit cu o oratorie cu adevărat măiastră, sigură, undulătoare, străbătătoare la inimi. În deosebi înălțătoare impresie a făcut asupra tuturor inspirata adresare cu mulțumiri către Provedința divină, la începutul vorbirii, precum și partea unde face „promisiune solemnă înaintea lui Dumneđeu și a ómenilor“, despre lucrarea în folosul bisericii și neamului pe care are să o urmărescă în totă viața ca și în noua demnitate.

Aprobările zgomotoase au întrerupt adesea avântul discurs, iar la sfirșit ele s'au prefăcut în adevărată ovațiune însuflețită la adresa înaltului Prelat.

Trebuie la locul acesta să amintim și aceea, că atât în decursul vorbirii comisarului, cât și a răspunsului Escelenței Sale, congresul erumpea în frenetice, însuflețite și sincere aplause la adresa Domnitoriului nostru iubit, de câte ori numele Aceluia era amintit.

După sfirșirea de bune speranțe dătătoare vorbiri-program, Inalt Prea Sfințitul a fost îmbrăcat de către preoții slujitori, în plin ornat arhieresc, și a pontificat, cu strălucită asistență, la sfânta liturgie — în decursul căreia eminentul cor al dlui profesor Dima a dat cu cunoscuta-i acurateță și artă, răspunsurile.

Escelenței Sale Inalt Preasfințitului Domn Archiepiscop și Metropolit

IOAN MEȚIANU.

Pe cât e de gerósă și iarna mai cumplită,
P'atât și primăvara 'i mai caldă și 'nflorită,
Pe cât o națiune trăește 'n suferință,
P'atât e mai putinte și mândră 'n biruință.

Și omul cu cât rabdă barbara nedreptate,
P'atât este de falnic în și de libertate!
Ca fluxul și refluxul e viața omenescă;
Ca fluxul și refluxul fú sórtea románescă!

Dar scris e 'n cartea sfântă cu litere de foc
Că numai cel nemernic e om fără noroc.
Cel vrednic, cel cuminte și scie ce voesce
Pe tot ce pune mâna vieză și 'nfiorește;
Și nu-i nici o putere mai mare ca voința,
Având tovarəsi vrednici: speranța și credința.

Voiți-ai și sperat'ai și ai cređut Preasfinte,
Și din Rêșnov ca Vultur sburași tot înainte;
Și-atât de sus ești astăzi, încât din înălțime
Veđi totul și Te vede întréga Románime!

Archipăstor, Ilustre, ce reprezenți credința,
Părintele din Ceruri se-Ți sprigine dorința,
Ani mulți! Să fii „Ș a g u n a“ cel bun și 'ndurător
Archangel pentru Lega, Lucéfér la popor!

Rêșnov, în Februarie 1899.

George Proca,
inv. dir. în pensiuare

D I V E R S E.

† *Necrolog.* Cu inimă înfrântă de durere, aducem la cunoștință, cunoscutilor și binevoitorilor nostri mórtea neuitatului nostru fiu — Sabin Iosif Sala, întâmplată la 12 Martie st n. a. e. la órele 11 din nópte-care după un morb scurt și-a dat nobilul suflet 'n mâinile Creatorului. Fieci țérina ușóre și numele în veci neuitat! — Vășcău, 13 Martie 1899. — Jalnicii părinți Vasile Iuliana Sala, inv. rom. gr. or.

* *Bibliografie.* „Enciclopedia Română“, editată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român, de Dr. C. Diaconovich.

A apărut fasc. XIII al acestei mari publicațiuni cuprindând articolele Docan—Emeri, la olaltă preste o mie. Și de astădată putem remarca o lungă serie de articole de deosebit interes românesc. Amintim între altele biografiile: Doda, Donici, Dora d'Istria, Dorobant, Dosofteiu, Drăgescu, Drăghiceanu, Drăghiescu, Drăgici, Droglu, Duca, Dudescu, Dulfu, Dumba, Dumbrava, Dunca, Eliade (Evolcean), Elisabeta reg. (T. Maiorescu); apoi art. istorice: Dorobanți, Dozsa (Trăilă), Dragoș (D. Onciul), Egiptul archeol. (Antonescu T.), musica egipt. (T. Cerne); de asemenea găsim un bogat material de geografie: Dolj, Dorna, Dorohoiu, Drăgășani, Dragomiresci, Dunărea (Iannescu). În fine mai amintim următoarele articole mai mari și interesante: Doina (Bârseanu), Drama (Densușan), Domeniul Coroanei (Robin), Durerea și Embrion (Vaschide), Educațiune (Velovan), Electricitate (Galucci), Emancipa-

țiune (Floru), etc. Atât apariția regulată a fasciculelor, cât și îngrijirea cu care este condusă această mare lucrare, ne îndreptățește la speranța, ca prima Enciclopedie română va fi terminată de curând în condițiuni pe deplin multămitoarea.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiu (deposit general pentru România: E. Storck, București) și se primesc numai pentru publicațiunea întreagă. Prețul de prenumerare: pentru un tom broșurat fl. 10.—, compactat fl. 11.60 (în România Lei 25.—, resp. 28 50).

Nr. 204/1899.

Concurs.

Pe baza concluderilor comitetului central al Asociațiunii Nr. 68 din 2 Martie a. c. se descrie concurs pentru conferirea a 16 ajutoare de câte 25 fl. anual din suma de 400 fl. pusă la dispoziția Asociațiunii de către ministrul de comerț pentru ajutorarea învățăceilor meseriași români din patrie.

Ajutoarele se vor împărți în două rate semestrale și anume la 1 Ianuarie și 1 Iulie a fiecărui an.

Învățăceii meseriași, cari doresc a reflecta la unul dintre aceste ajutoare au să înainteze pe lângă cerere următoarele documente:

1) atestat de botez în original sau în copie legalizată;
2) testimoniu școlastic cel puțin de 4 clase elementare;

3) atestat, că se află deja lucrând la vre-un măiestru sau corporațiune și cu succes;

4) contract, în original sau copie legalizată, încheiat cu măestrul conform §. 61 al legii industriale. (Art. de lege XVII. 1884);

5) atestat de moralitate dela autoritatea locală competentă și

6) adevărită dela părinți sau tutori, că sunt deși a-și lăsa la învățătură, până se vor perfecționa pe deplin.

Cererile instruite cu aceste documente să se înainteze la subsemnatul comitet până în 15 Aprilie n. a. c.

Cererile intrate mai târziu nu se vor considera.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” ținută în Sibiu la 2 Martie 1899.

Dr. Il. Pușcariu, m. p.
vice-pres.

Dr. Beu, m. p.
secr. II

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante de clasa a III-a **Vața de sus** și filia **Cazanești**, prin această se descrie concurs cu termen de alegere **30 de zile**, dela prima publicare.

Recurenții sunt poștiți, recursurile provădute cu documentele prescise și adresate comitetului parohial ale trimite subscrisului protopresbiter în Halmagiu, până la **28 Martie** a. c. Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: **IOAN GROZA**, m. p. protopop

Pentru îndeplinirea parohiei din comuna **Ds. Gurbesci** cu filia **Goița** ca parohie de cl. III-a se descrie concurs pe lângă următoarele beneficii parohiale:

1. Biru dela totă casa una măsură cucuruz sfărmat face 41 cubule à 5 fl. cublu dă un venit de 205 fl.; 2. Din pământul parohial un venit de 100 fl.; 3. Din stole

înmormântări mari și mici, botezuri, cununii, festanii, masluri liturgii private și alte funcțiuni 85 fl.; 4. Din grădina parohiei un venit de 10 fl., de tot 400 fl.

Doritorii de a ocupa această parohie au a-și subșterne petițiunile la adresa comitetului parohial P. On. Domn protopresbiter tractual **Elia Moga** până în **3/15 Aprilie** căci în **4/16 Aprilie** a. c. se va ține alegerea având tot odată până în ziua alegerii pe lângă observarea regulamentului, a-se presenta la s. biserică pentru a-și arăta desteritatea în afacerile bisericesti.

Dat din ședința comitetului parohial din **Ds. Gurbesci** ținută la **21 Februarie** (5 Martie) 1899.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: **ELIA MOGA**, m. p. protopop.

—□—

Pe baza ord. V. Consistoriu gr. or. oradan dtto **11/23 faur** 1899 Nr. 6 B. se descrie concurs din nou pentru vacanta parohie din comuna **Hotar** și filiele **Peatra** și **Tilechiu** tractul **Pesteșului** comitatul **Bihor** decretată de a III-aclasă cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: din **Hotar**; 1) casa parohială ca două chilii, cuină și cămară și supraedificate cu o grădină de 400□ estimate în 60 fl.; 2) Dela 183 numere de case câte una vică cucuruz sfărmat 183 fl.; 3) claca dela 183 Nr. de case à 30 cr. de număr 54 fl. 90 cr.; 4) 10 jughere à 7 fl. de juger de pământ 70 fl.; 5) de 800□ în pustă, un teleac 5 fl.; 6) Stolele usuate la un an 100 fl. din bir și clăcuire a treia parte compete cantorului, ér din a preotului și cantorului sfătul capătă a 10-a parte; după detragerea competenței sfătului și a cantorului rămâne dotațiunea preotului 372 fl. 10 cr.

Dela filia **Peatra**: 1) birul preotesc dela 40 numere de case câte una vică cucuruz sfărmat 40 fl.; 2) clăcuire dela 40 Nr. à 40 cr. 16 fl.; 3) grădina dela biserică estimată 15 fl.; 4) Stolele usuate 30 fl. Suma 100 fl.

Dela filia **Tilechiu**: 1) birul dela 18 numere case una vică de bucate 18 fl.; 2) claca solvită în bani 4 fl. 3) Stolele usuate 6 fl. Suma 28 fl.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt avisați — a-și trimite recursurile lor instruite cu documentele recente subscrisului protopresbiter până la termenul susindicat în **Lugașul de sus** p. u. **Étesd** și a se presenta în vre-o **Duminecă** ori sêrbătore în S. biserică din **Hotar** pentru de a-și arăta desteritatea preotescă.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: **TEODOR FILIP**, m. p. prot.

—□—

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Chișlaca** din ppresbiteratul **Beliu** se publică de nou concurs cu termen de alegere la **25 Martiu** (6 Aprilie) a. c.

Beneficiul parohial anual este următorul: casa parohială cu arândă de 100 fl. pământ parohial de 18 cubule cu venit anual de 200 fl.; competență de pășune și pădure $\frac{4}{8}$ sesiune evaluate la mirimul de: 20 fl. dela 160 case ca bir câte o jumătate măsură cucuruz: 80 fl., stolele anuale 100 fl. Jumătate din dotațiune până în **12/24 August** a. c. compete orfanilor repausatului preot **P. Leucuța**.

Cei ce doresc a ocupa această parohie de cl. III-a până în **23 Martiu** v. a. c. au a-și subșterne recursurile adresate comitetului parohial la subscrisul în **F.-Giriș** (**F.-Győrös** p. u. **Tenke**), având totodată a-se presenta la s. biserică de acolo spre a-și arăta desteritatea în cele rituali și oratoric.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: **PETRU SERBU**, m. p. protopresbiter.

—□—